

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАЄШЕВ • МААМАР 5

כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך כו'...

Так говорить Ім'я Б-га (Гавая) Цваот:
якщо ходитимеш Моїми шляхами

Ангели й душі нагорі «стоять», закріплені на одному рівні; лише душа, вбрана в тіло, і нефеш габагаміт можуть «йти», і завдяки своїй службі вони приводять у рух угору й униз навіть ангелів. Для цього спершу потрібно «судити» нефеш габагаміт у війні, що триває протягом вигнання і досягне своєї повноти в Майбутньому.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeishev/5/

ГОЛОВНА ДУМКА

Ангели й душі нагорі «стоять», закріплені на одному рівні; лише душа, вбрана в тіло, і нефеш габагаміт можуть «йти», і завдяки своїй службі вони приводять у рух угору й униз навіть ангелів. Для цього спершу потрібно «судити» нефеш габагаміт у війні, що триває протягом вигнання і досягне своєї повноти в Майбутньому.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар відкривається обітницею Захарії, зверненою до Єгошуа, первосвященника: «Я дам тобі ходи серед тих, що стоять». Ангелів і душі до їхнього сходження називають «тими, що стоять», бо вони утворені з Б-жественних літер, які пасивні, мов каміння. Ангели приходять у рух лише тоді, коли Ізраїль унизу промовляє Кдушу [молитву освячення]. Щоб пояснити це, Альтер Ребе розрізняє світло, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), і світло, що охоплює всі світи (совев коль альмін). Душа сходить, щоб перетворити тваринну душу (нефеш габагаміт), корінь якої у святих Хайот [небесних істот], а ще вище — у світі Тогу, вищий за корінь Б-жественної душі (нефеш елокіс). Подібно до того, як кінь, несучи вершника, дає йому змогу подолати шлях, довший, ніж той пройшов би пішки, перетворена нефеш габагаміт підносить молитву з такою силою, що ангели приходять у рух і підносяться. Через Тору й 620 заповідей, що відповідають рівню вінця (Кетер), Ізраїль також притягує світло, що охоплює всі світи, униз, і ангели отримують також і його. Це і є два «ходи». Вони залежать від «ходіння Моїми шляхами» — Торою та міцвот [заповідями] — і від суворого «суду» над нефеш габагаміт. У Майбутньому навіть «повернення» буде ходом, як свято Хануки настає після війни.

ПЛАН

1	Запитання: ті, що йдуть, серед тих, що стоять	¶1-2
	Ангели й душі нагорі «стоять», бо походять від Б-жественних літер, пасивних, мов каміння; «йдуть» лише душі в тілах.	
2	Кдуша ангелів і два види світла	¶3-4
	Ангели приходять у рух лише у відповідь на Кдушу Ізраїлю; світло, що наповнює всі світи, походить від царювання Б-га, тоді як триразове «Святий» притягує світло, що охоплює всі світи.	

3	Сходження душі та війна з нефеш габагаміт	¶15-9
	Душа сходить, щоб перетворити нефеш габагаміт; через Шма і благословення перед ним, які сягають її високого кореня у Хайот, її приборкують і перетворюють у війні, що триває протягом усього вигнання.	
4	Кінь і вершник: піднесення знизу	¶10-11
	Керована нефеш елокіс, нефеш габагаміт підноситься з більшою силою і возносить ангелів угору під час молитви.	
5	Тора і Кетер: притягування згори	¶12-14
	Через Тору та 620 заповідей Ізраїль притягує світло, що охоплює всі світи, униз; ангели отримують обидва рухи — «ходи» серед «тих, що стоять».	
6	Умови: Мої шляхи й суд над Моїм домом	¶15-20
	Сила Ізраїлю походить від Якова, середнього засуву, і проходить через усю Тору та міцвот; нефеш габагаміт потрібно суворо владнати, подібно до того, як піт Хайот стає рікою вогню, і пильнувати її, мов відкрите подвір'я.	
7	Майбутнє та Ханука	¶21
	Нині служіння — це біг і повернення; у Майбутньому навіть повернення стане ходом, але спершу має відбутися війна, як у випадку Хануки та Пуриму.	

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

стояння і ходіння עומדים ומהלכים

Істоти, закріплені на одному рівні (ангели й душі нагорі), на відміну від душ у тілах, які можуть підніматися з рівня на рівень.

світло, що наповнює всі світи, і світло, що охоплює всі світи ממלא כל עולם וסובב כל עולם

Б-жественне світло, виміряне відповідно до кожного створіння, на відміну від світла, надто великого, щоб увійти у світи, яке впливає на них ззовні.

підкорення і перетворення אלקפא ואלתפכא

Приборкання нефеш габагаміт, а потім її перетворення, щоб вона також прагнула лише до Б-га.

кінь і вершник סוס ורוכבו

Притча про нефеш габагаміт, яка, несучи нефеш елокіс, сягає далі, ніж нефеш елокіс могла б сама.

620 заповідей як Кетер תר"ץ בגימטריא כתר

613 заповідей Тори та 7 рабинських заповідей дорівнюють Кетеру — рівню над ланцюгом світів, звідки Ізраїль притягує світло, що охоплює всі світи.

біг і повернення רצוא ושוב

Нині служіння — це прагнення вгору і повернення вниз; у Майбутньому і те, і те буде «ходінням».

Запитання: ті, що йдуть, серед тих, що стоять

1 כה אמר^{1,2} ה' צבאות אם בדרכי תלך כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. להבין מהו ענין מהלכים³ בין העומדים.

«Так говорить Ім'я Б-га (Гавая) воїнств: якщо підеш Моїми шляхами тощо, і Я дам тобі махлехім («ходіння») серед тих, хто стоїть». [Нам потрібно] зрозуміти, що означає «махлехім серед тих, хто стоїть».

Маамар починається з обіцянки Б-га Єгошуа, первосвященникові, у видінні Захарії: якщо він ходитиме шляхами Б-га, йому буде дано «ходіння» (махлехім) серед «тих, хто стоїть». Питання в тому, що означає бути тим, хто «йде», серед істот, які «стоять».

4 הנה נודע שהמלאכים נק' עומדים כמ"ש שרפים עומדים.

Відомо, що ангели називаються «тими, хто стоїть», як написано: «Серафими стояли».

Ангели називаються «тими, хто стоїть», бо залишаються на одному й тому самому рівні, як сказано про серафимів у словах Ішаягу.

וגם הנשמות קודם בואם לעוה"ז נק' ג"כ עומדים⁵ כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו.⁶ רק אחרי ירידת הנשמות לעוה"ז בהתלבשותן בגוף ונפש הבהמית נק' מהלכים.

Також і душі, перш ніж прийти в цей світ, називаються «тими, хто стоїть», як написано: «Як живий Гавая, перед Яким я стояв». Лише після того, як душі сходять у цей світ і вдягаються в тіло та тваринну душу, вони називаються махлехім («тими, хто йде»).

Душі також перебувають у цьому сталому, «стоячому» стані, перш ніж приходять у тіло, як видно зі слів пророка: «перед Яким я стояв». Лише вдягнувшись у тіло та тваринну душу, душа може стати «тією, хто йде», тобто рухатися й підніматися від рівня до рівня.

2 והטעם שהמלאכים ונשמות נק' עומדים כי שרש התהוותם הוא מבחי' אותיות והמלאכים הם מאותיות הדבור⁷ כמ"ש וברוח פיו כל צבאם.⁸

Причина, з якої ангели й душі називаються «стоячими», полягає в тому, що корінь їхнього виникнення — на рівні літер. Ангели походять від літер мовлення, як сказано: «І подихом уст Його — усе їхнє воїнство».

Ангели й душі «стоять», бо створені з Б-жественних «літер». Ангели походять із мовлення Б-га, як сказано у вірші: небесне воїнство створене подихом Його уст.

וישראל עלו במחשבה^{9,10} הם מאותיות המחשבה והאותיות הם בחי' דומם כמ"ש בס"י [בספר יצירה] שתי
אבנים בונות¹¹ כו' לפי שהן בטילות לגבי השכל המנהיגן

А Ізраїль, який «піднявся у думці [Б-га]», походить від літер думки. Літери належать до рівня неживого, як сказано в Сефер Єцира: «Два камені будують [два доми]» тощо, бо вони підпорядковані розуму, який ними керує,

Душі Ізраїлю походять із вищого джерела — думки Б-га, але й думка складається з літер. Сефер Єцира називає літери «каменями», тобто чимось неживим, бо літери не мають власної волі; їх формує ідея, яку вони передають.

כי האותיות הן לפי השכל כו' ולכך נק' עומדים כבחי' דומם שאין להם בחי' הילוך.

адже літери відповідають інтелекту, тощо. Тому ангелів і душі називають «стоячими», подібно до рівня неживого, якому не властива здатність рухатися.

Оскільки літери лише підпорядковуються інтелекту, який спрямовує їх, створені з літер істоти подібні до неживого. Вони залишаються там, де перебувають, і не можуть самі рухатися від одного рівня до іншого.

РОЗДІЛ 2 • 13-4

Кдушa ангелів і два види світла

3 ומ"ש ובשתים יעופף¹² הרי שמצינו להם בחי' הילוך הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]¹³ כשישראל
אומרים קדושה למטה גם המלאכים אומרים קדוש למעלה ואזי נאמר ובשתים יעופף וקרא זה אל זה¹⁴
כו'.

Щодо написаного: «І двома він летів би» — тут ми справді знаходимо в них аспект руху; він виникає завдяки пробудженню знизу (ітарута делетата). Коли Ізраїль унизу промовляє Кдушу, ангели також угорі кажуть: «Святий», і тоді сказано: «І двома він летів би», а також: «І один кликав до одного» тощо.

Проте Ішаягу каже, що серафими «літають», тобто рухаються. Цей рух не є їхнім власним: його пробуджує ітарута делетата, коли Ізраїль унизу промовляє Кдушу; тоді ангели угорі кажуть: «Святий», і приходять у рух.

אך להבין ביאור הדבר איך הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הנה נודע שיש ב' בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע.

Але щоб зрозуміти, як пробудження згори (ітарута делейла) відбувається через ітарута деле-тата, слід знати, що є два рівні: світло, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), і світло, що охоплює всі світи (совев коль альмін).

Щоб побачити, як ініціатива Ізраїлю внизу може викликати відповідь згори, Альтер Ребе вводить два види Б-жественного світла. Одне входить у кожен світ і наповнює його; інше надто велике, щоб увійти, і охоплює всі світи.

פי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] היינו לפי סדר המדרגות בהשתלשלות וירידות המדרגות מעילה לעילה כו' ומהוה ומחיה לכא"א [לכל אחד ואחד] לפי מזגו ותכונתו בבחי' השתלשלות ממש והשפעת והמשכת חיות זה הוא מבחי' מלכותו ית' מלכותך מכ"ע [מלכות כל עולמים]¹⁵ וכבוד הדר מלכותו.¹⁶

Під словами «наповнює всі світи» мається на увазі: відповідно до порядку рівнів у ланцюзі послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), у їхньому сходженні від причини до причини тощо, воно приводить до буття й дає життя кожному згідно з його складом і природою, у справжній послідовності ланцюга. Цей вплив і притягнення життєвої сили зго-ри вниз походять від рівня Його царювання (Малхут), благословенний Він: «Твое царювання — царювання над усіма світами» та «славне сяйво Його царювання».

Світло, що наповнює всі світи, сходить крок за кроком: кожен рівень стає причиною наступного й дає життя кожному створінню відповідно до його природи. Це градуйоване дарування життя походить від царювання Б-га (Малхут), як свідчать вірші про Його царювання над усіма світами.

פי' הדר הוא תפארת גדולתו ית' ברבוא רכבות עולמות אלף אלפין ישמשונה¹⁷ כו' ולגודויו אין מספר¹⁸ שכל זה יקר תפארת גדולתו ית'

Під словом «сяйво» (гадар) мається на увазі краса Його величі, благословенний Він, у міриа-дах і міріадах світів: «Тисяча тисяч служать Йому» тощо, і «Його воїнствам немає числа». Усе це — коштовна краса Його величі, благословенний Він.

«Сяйво» Його царювання — це безмежність світів і незліченні ангели, що служать Йому. Уся ця безме-жність — лише слава Його величі як Царя.

ואין זה אלא מבחי' מלכותו ית' וכל המלאכים זמירות יאמרו רק למלך אל חי וקים כי הוא לבדו פי' בבחי' עצמותו ית' מרום וקדוש כו'.

І це походить лише від рівня Його царювання, благословенний Він. Усі ангели «співають пісні» лише «Цареві, живому й вічному Б-гу», адже лише Він (тобто в Самій Своїй Сутності, благословенний Він) є «піднесеним і святим» тощо.

Усе це походить лише від Його царювання — рівня Б-га як Царя над творінням. Ангели співають Йому як Цареві, але лише Він Сам, у Самій Своїй Сутності, є «піднесеним і святим» — поза межами всього, чого вони можуть сягнути.

4 וע"ז אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש להיות המשכת קדושה עליונה מאא"ס [מאור אין סוף] ב"ה¹⁹ הסוכ"ע עד שיהיה הוי"ה צבאות ולהיות מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו].²⁰

З цієї причини тричі кажуть: «Святий», — щоб притягнути вниз вищу святість від Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, що охоплює всі світи (совев коль альмін), аж поки не стане «Гавая Цеваот», і щоб «уся земля була повна Його слави».

Трикратне «Святий» притягує вищу святість від світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), униз, у світи. Воно стає «Гавая Цеваот» (Б-гом як Владикою воїнств) і наповнює всю землю Його славою.

ופי' כבודו התלכשותו וגם כבוד בגימ' [בגימטריא] ל"ב הם ל"ח שבחי' התלכשות אא"ס [אור אין סוף] ב"ה היא בחכמה וכמ"ש (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית²¹ וכתוב מלאה הארץ קנייך.

Значення вислову «Його слава» — Його облачення. Крім того, слово кавод (слава) має числове значення тридцять два: це тридцять два шляхи мудрості. Адже облачення Нескінченного світла, благословенний Він, відбувається в мудрості (Хохма), як сказано (Псалми 104): «Які численні Твої діяння, о Гавая! Усі їх Ти створив мудрістю», а також сказано: «Земля повна Твоїх набутків».

«Слава» (кавод) означає, що Б-г облачається у творіння. Її числове значення — 32 — натякає на тридцять два шляхи мудрості, адже світло Б-га облачається у світі через Хохму, як сказано: «Усі їх Ти створив мудрістю».

קניניך הם בחיי קנה חכמה קנה בינה²² והן הן מלא כל הארץ שהוא ענין התלכשות אא"ס [אור אין סוף]
 ב"ה בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ונקי' יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה:²³

«Твої набутки» (кіньянеха) — це рівень вислову: «Набувай мудрості, набувай розуміння», і саме вони наповнюють усю землю. Це облачення Нескінченного світла, благословенний Він, як світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін); це називають єднанням «Святий, благословенний Він» (Кудша бріх ху) та Його Б-жественної присутності (Шехіна).

«Набутки», що наповнюють землю, — це мудрість і розуміння, як сказано в Притчах: «Набувай мудрості, набувай розуміння». Це світло, облачене у світі, — світло, що наповнює всі світи (мемале коль альмін); його єднання зі світом називають єднанням Святого, благословенний Він, і Його Шехіни.

РОЗДІЛ 3 • 15-9

Сходження душі та війна з нефеш габагаміт

5 והנה נודע כי תכלית ירידת הנשמה לעוה"ז לא ירדה בשכיל עצמה כי הנשמה א"צ [אין צריך / אינו צריך]
 תיקון לעצמה^{24.25} אלא עיקר ירידתה להתלבש בנה"ב [בנפש הבהמית]

Відомо, що душа зійшла в цей світ не заради себе, адже сама душа не потребує виправлення; головна мета її сходження — бути одягненою в тваринну душу (нефеш габагаміт),

Душа зійшла в цей світ не заради власної користі: сама по собі вона вже досконала й не потребує виправлення. Вона зійшла, щоб бути одягненою в нефеш габагаміт.

כדי להיות בחיי אתכפייא ואתהפכא בנה"ב [בנפש הבהמית] עד שלא יהיה לה כ"א רצון א' לאכיה שבשמים
 וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי²⁶ בארץ.

щоб у нефеш габагаміт відбувалися підкорення (іскаф'я) та перетворення (ітгапха), доки в неї не залишиться лише одна воля — до свого Отця Небесного, як написано: «Кого маю я на небесах? І, крім Тебе, нічого не бажаю на землі».

Мета цього — очистити нефеш габагаміт: спершу підкорити її (іскаф'я), а потім перетворити (ітгапха). Мета полягає в тому, щоб навіть нефеш габагаміт бажала лише Б-га, як сказано в псалмі: «І, крім Тебе, нічого не бажаю на землі».

6 והיינו ע"י נפש האלקית המתלבשת בה המשכלת ומתבוננת בה' אחד בק"ש [בקריאת שמע] שמע ישראל²⁷
שמע לי [לשון] הבנה²⁸ איך הוא ית' אחד בשמים וארץ.

Це відбувається завдяки Б-жественній душі (нефеш елокіс), вдягненій у неї: вона розмірковує й споглядає слова «Гавая — один» у молитві Шма — «Шма Ісраель» (слово «шма» означає «розумій»): як Він, благословенний, єдиний на небі й на землі.

Б-жественна душа очищує тваринну душу, споглядаючи єдність Б-га в молитві Шма. «Шма» означає «розумій»: потрібно осягнути, що Б-г єдиний на небі й на землі.

והח' והד' שהם ז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם כולם בטלים לבחי' האל"ף הוא יחודו ית' כי הוא
לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם כי אני ה' לא שנית²⁹.

Хет і далет, що відповідають семи небесам, землі та чотирьом сторонам світу, усі перебувають у самоусуненні (бітулі) перед алефом — Його єдністю, благословенний Він. Адже лише Він існує — так само, як до створення світу: «Бо Я, Гавая, не змінився».

Слово «ехад» («Один») читають літера за літерою: хет (8) — це сім небес і земля, далет (4) — чотири сторони світу, і всі вони перебувають у самоусуненні перед алефом — єдністю Б-га. Б-г залишається єдиним саме так, як і до створення світу, про що сказано: «Я не змінився».

7 וברוך שאמר והיה העולם כאמירה אחת. רק בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שבחי' מלכותו ית'
הוא שמחיה ומהוה את כל העולמות מאין ליש להיות נראה ונגלה לעיני בשר ליש ודבר בפ"ע [בפני
עצמו] כו'. ועי"ז ואהבת ככל לבכך³⁰ בשני יצריך.³¹

І «Благословен Той, Хто промовив — і світ постав» одним висловом. Лише «Благословенне ім'я славного царства Його навіки-віків» [стосується] рівня Його царювання, благословенний Він, яке оживляє всі світи й приводить їх до буття — з небуття до буття, так що вони постають і стають явними для тілесного ока як щось існуюче, як окрема самостійна річ тощо. І завдяки цьому [виникає] «Люби [Б-га] всім своїм серцем»: обома своїми нахилами.

Світ постав завдяки одному Б-жественному вислову. Лише царювання Б-га, прославлене словами «Благословенне ім'я славного царства Його», робить так, що світи здаються тілесному оку окремими речами. Роздуми про це приводять до любові до Б-га «всім своїм серцем», що мудреці тлумачать як любов до Нього обома нахилами — добрим і злим.

אך קודם ק"ש [קריאת שמע] תקנו חכמים³² שתיים לפני³³ לקיום הק"ש [הקריאת שמע] ומתחילין תחלה לספר מענין המלאכים איך שהם מקדישים ומעריצים כו' והאופנים ברעש גדול כו'.

Але перед Шма мудреці встановили два [благословення], які промовляють перед ним, для належного виконання Шма. Спершу вони починають розповідь про ангелів: як вони освячують і звеличують тощо, а «Офанім (один із класів ангелів) — із великим гуркотом» тощо.

Перед Шма мудреці встановили два благословення. Перше описує, як ангели освячують Б-га і як Офанім (клас ангелів) підносяться з великим гуркотом.

כי הנה להיות קיום ואהבת בשני יצריך שגם היצה"ר [היצר הרע] ישוב לאתכפיא ולא תהפכא הוא ע"י מלחמה גדולה

Адже здійснення слів «Люби» обома своїми нахилами — так, щоб навіть зле начало підкорилося й перетворилося, — відбувається завдяки великій боротьбі,

Щоб любити Б-га навіть злим началом, тобто спершу підкорити його, а потім перетворити, потрібна велика боротьба.

וכמ"ש ולאום מלאום יאמץ³⁴ וכתוב ויאבק איש עמו^{35,36} עד עלות השחר שעד עלות השחר לע"ל [לעתיד לבוא] כל ימי משך זמן הגלות הכל היא בבחי' מלחמה.

як написано: «І один народ буде сильнішим за інший народ», і також написано: «І боровся з ним чоловік аж до світанку». Аж до світанку Майбутнього часу — упродовж усіх днів вигнання — все перебуває у стані боротьби.

Вірші про боротьбу Якова та Ейсава показують цю боротьбу. «До світанку» натякає на Майбутній час: упродовж усього вигнання служіння Б-гу є боротьбою.

8 וכתוב ורב יעבד צעיר³⁷ בחי' רב הוא בחי' לפני מלך מלך³⁸ כו'. אלא שירדה ונפלה בשבה"כ [בשבירת הכלים] כנודע.

І написано: «І старший служитиме молодшому». Рівень (бхіна) рав («старший», також «великий») — це рівень «перед тим, як царював якийсь цар» тощо; однак він зійшов і впав під час розбиття посудин, як відомо.

Слова «старший служитиме молодшому» тлумачаться так: тваринна душа (нефеш габагаміт) служить Б-жественній душі (нефеш елокіс). Рав, тобто «старший», також означає «великий»: нефеш габагаміт є рав, бо її корінь походить зі світу Тогу — з рівня «перед тим, як царював якийсь цар», — який вищий за впорядкований світ; вона впала під час розбиття посудин.

וירידה זו מאיגרא רמא³⁹ כו' היא צורך עליי [עלייה] עיי ישראל בנפשות אלקיות שבהם למשול ולשלוט על רוח הנה"ב [הנפש הבהמית] עד שתשוב להיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא כו' ואין הדינין נמתקין אלא בשרשן.⁴⁰

Це падіння «з високого даху [у глибоку яму]» потрібне для піднесення: через Ізраїль — через Б-жественні душі в них, які панують над духом нефеш габагаміт і керують ним, доки та не повернеться до стану підпорядкування й перетворення тощо. Адже суворі суди пом'якшуються лише у своєму корені.

Це падіння з великої висоти потрібне для піднесення: коли Б-жественна душа панує над нефеш габагаміт і перетворює її, та підноситься вище, ніж була раніше. Суворі сили пом'якшуються лише через досягнення їхнього кореня, тож до нефеш габагаміт слід дістатися через її джерело.

9 ולכך אי"א להכניע ולכבוש את רוח הנה"ב [הנפש הבהמית] תחת ממשלת הנה"א [הנפש האלקית]⁴¹ כ"א עיי שרשה של הנה"ב [הנפש הבהמית] שמקור חוצבה ויסודתה בהררי קדש⁴² הוא מחיות הקדש שבמרכבה פני אר"י [אריה] פני שור⁴³ כו'.

Тому неможливо упокорити й підкорити дух тваринної душі (нефеш габагаміт), поставивши його під владу Б-жественної душі (нефеш елокіс), інакше як через корінь самої тваринної душі, джерело її походження й основу, що містяться «на святих горах»: у святих Хайос (святих живих істот) Колісниці — «обличчя лева, обличчя вола» тощо.

Б-жественна душа не може безпосередньо подолати тваринну душу. Треба сягнути кореня тваринної душі, який є святим: Хайос Б-жественної Колісниці, яку побачив Єхезкель, з обличчями лева й вола.

ולכך צריך להזכיר לפניה תחלה איך שהמלאכים וחיות הקדש מקדישים וממליכים כו'. ומזה יבא לקיום הק"ש [הקריאת שמע]⁴⁴ להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך.

Тому спочатку, перед читанням Шма, слід згадати, як ангели й святі Хайос освячують і проголошують [Його] царювання тощо. Звідси людина приходить до виконання Шма: «Ти люби-тимеш [Б-га] усім своїм серцем» — обома своїми нахилами.

Ось чому благословення перед Шма спершу описують, як ангели й Хайос освячують Б-га та проголошують Його царювання. Усвідомлення того, що власний корінь тваринної душі самоусувається перед Б-гом, зворушує її; так людина приходить до любові до Б-га обома нахилами.

והנה בק"ש [בקריאת שמע] ממשיכים לה בחיי בטול ממש בה' אחד במס"נ [במסירות נפש] ממש באור א"ס ב"ה הסוכ"ע עד שתתפשט לצאת מנרתקה כו':

А в Шма до неї низводять стан справжнього самоусунення (бітуль) у словах «Ім'я Б-га (Гавая) — один», із дійсною самопожертвою (месірут нефеш), у Нескінченному світлі (Ор Ейн Соф), благословенний Він, яке охоплює всі світи (совев коль альмін), аж поки вона не розпросто-рилася б, щоб вийти зі своєї оболонки тощо.

У Шма в душу низводять справжнє самоусунення перед єдністю Б-га — із самопожертвою. Це походить від світла, що охоплює всі світи, і вплив його такий сильний, що душа прагнула б залишити тіло — свою «оболонку».

РОЗДІЛ 4 • 110-11

Кінь і вершник: піднесення знизу

10 והענין כמ"ש סוס ורוכבו רמה בים.⁴⁵ שהסוס בטל לגבי רוכבו שבלתי הרוכב אין מעלת הסוס כלום

Суть у тому, як сказано: «Коня і вершника Він кинув у море». Кінь підпорядкований своєму вершникові; без вершника перевага коня нічого не варта.

Пісня біля моря дає образ коня і вершника. Кінь підпорядкований вершникові, і без вершника його сила нічого не досягає.

אבל כשיש רוכב עליו ניכר מעלת הסוס ביותר שיכול לרוץ למקום שאין הרוכב יכול לילך מצד עצמו.

Але коли на ньому є вершник, перевага коня виявляється ще виразніше, адже він може бігти туди, куди вершник сам, власними силами, не зміг би дістатися.

З вершником сила коня виявляється ще виразніше: він може донести вершника до місць, куди той ніколи не зміг би дістатися пішки. Це модель того, як тваринна душа (нефеш габагаміт) несе Б-жественну душу (нефеш елокіс).

11 וכך בחיי נה"ב [נפש הבהמית] מצד עצמה היא מקושרת למטה אבל כשרוכב עליה הנה"א [הנפש האלקית]

המתלבשת בה הנה זאת תהיה העלאת הנפש הבהמית ביתר שאת וביתר עז⁴⁶ במס"נ [במסירות נפש] ממש.

Так само й тваринна душа (нефеш габагаміт) сама по собі прив'язана до нижнього. Але коли Б-жественна душа (нефеш елокіс), вбрана в неї, осідлує її, тваринна душа підноситься «з більшою величчю і більшою силою», аж до справжньої самопожертви (месірут нефеш).

Залишена сама собі, тваринна душа тягнеться до матеріальних речей. Коли Б-жественна душа «осідлує» її, тваринна душа підноситься з більшою силою, ніж та, якою володіє сама Б-жественна душа, аж до самопожертви.

והיינו לפי ששרשה ממקום עליון יותר מלפני מלך מלך⁴⁷ כו' ורב יעבד⁴⁸ כו'. ואזי גדול ורב כחה עד שבתפלת י"ח היא הממשכת ומשפעת המשכת בטול אא"ס [אור אין סוף] ב"ה במלאכים

Це тому, що її корінь походить із вищого місця — з рівня «до того, як зацарював будь-який цар», тощо, і «старший служитиме», тощо. Тоді її сила така велика й рясна, що під час молитви Шмоне-Есре [Аміда] саме вона притягує вниз і вливає в ангелів потік самоусунення (бітуль) перед Нескінченним світлом (Ор Ейн Соф), благословенний Він,

Така сила їй дана тому, що її корінь вищий — він походить зі світу Тогу [хаосу], «до того, як зацарював будь-який цар»; тому «старший» служить. Її сила така велика, що під час молитви Шмоне-Есре (Амиди) вона притягує вниз до ангелів потік бітулю перед Б-гом.

עד שהם אומרים קדוש כשישראל אומרים למטה. וזהו ענין באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שממטה למעלה להיות בטול באא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממטה למעלה:

аж поки вони не промовляють «Свят», коли Ізраїль промовляє [це] внизу. У цьому й полягає зміст слів: «через пробудження знизу (ітарута делетата) [настає] пробудження згори (ітарута делейла)»: рух знизу вгору — щоб у Нескінченному світлі, благословенний Він, відбулося бітуль знизу вгору.

Ангели доходять до того, що промовляють «Свят», коли Ізраїль промовляє внизу Кедушу [молитву освячення]. Це і є пробудження знизу, яке приводить до пробудження згори: рух знизу вгору, що спонукає ангелів до бітулю перед Нескінченним світлом.

РОЗДІЛ 5 • 112-14

Тора і Кетер: притягування згори

12 והנה כך הוא בענין המשכת אא"ס [אור אין סוף] ב"ה מלמעלה למטה הוא ע"י ישראל בעסק התורה שהיא חכמתו ורצונו ית' בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן

Так само й у питанні притягнення Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, згори донизу: воно відбувається через Ізраїль — завдяки його заняттю Торою, яка є Його мудрістю та волею, благословенний Він, у 613 заповідях Тори та семи заповідях мудреців,

Другий рух спрямований згори донизу: притягнення Нескінченного світла вниз, у світи. Це відбувається завдяки вивченню Тори Ізраїлем: Тора є мудрістю та волею Б-га, вираженими у 613 заповідях Тори та семи заповідях мудреців.

שהם תר"ך בגימ' [בגימטריא] כתי"ר⁴⁹ שהן הם בחי' כתר עליון בחי' כותרת ומקיף שלמעלה מעלה מבחי' סדר ההשתלשלו' [ההשתלשלות] ומשם ממשיכים ישראל הארת אא"ס [אור אין סוף] ב"ה הסוכ"ע.

які становлять 620 — числове значення слова «вінець» (Кетер). Це рівень вищого Кетера, рівень вінця й охоплювального [світла], що перебуває набагато вище за порядок ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут). Звідти Ізраїль притягує вниз саяво Ор Ейн Соф, благословенний Він, — світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін).

Разом вони становлять 620 — числове значення слова «Кетер». Це вказує на вищий Кетер, вінець, що оточує голову й тому перебуває вище за впорядкований ланцюг світів; через Тору та міцвот Ізраїль притягує звідти вниз світло, що охоплює всі світи.

13 וזהו שאחר ואהבת בכל לבבך ממטה למעלה אומרים והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך⁵⁰ כו' המשכת הדברים האלה מבחי' אנכי ממש מלמעלה למטה כו' שלא יסתיר ולא יעלים כו'.

Ось чому після слів «І любитимеш [Б-га] усім серцем», [що є] рухом знизу вгору, ми говоримо: «І ці слова, які Я (Анохі) заповідаю тобі» тощо: притягнення «цих слів» із самого рівня Анохі згори донизу тощо, щоб ніщо не затуляло й не приховувало.

Порядок слів у Шма відображає два рухи. «І любитимеш» — це піднесення знизу вгору; далі «ці слова, які Я (Анохі) заповідаю тобі» — це притягнення Тори від самого «Я» Б-га, від самої Його Сутності, згори донизу, щоб ніщо не приховувало Його.

והמלאכים מקבלים מהם המשכת התורה הנמשכת בגי'ע [בגן עדן] כמ"ש היושבת כגנים⁵¹ כו' וגם בעסק התורה בעוה"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על יש מהחכמים הגדולים שנתקבצו מלאכי השרת כבמזמוטי חתן וכלה⁵² כו'.

Ангели отримують від них притягнення Тори, яка притягується до Саду Еденського, як написано: «Ти, що перебуваєш у садах» тощо. А щодо вивчення Тори також і в цьому світі наші мудреці сказали про деяких із великих мудреців, що ангели-служителі зібралися, немов на весільне святкування нареченого й нареченої, тощо.

Ангели отримують це притягнення Тори від Ізраїлю — і в Саду Еденському, де душі вивчають Тору, і в цьому світі. Талмуд розповідає, що коли великі мудреці вивчали таємні вчення, ангели-служителі зібралися, немов на весілля.

14 וְנִמְצָא שֶׁהַשְּׁפָעַת הַמַּלְאָכִים מִיִּשְׂרָאֵל הִיא בֵּין מַלְמָטָה לַמַּעֲלָה וּבֵין מַלְמָעֵלָה לַמָּטָה.⁵³ וְזֶהוּ וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים⁵⁴ בִּי מִיְּנֵי הַיָּלּוֹךְ⁵⁵ מִמָּטָה לַמַּעֲלָה וּמִמַּעֲלָה לַמָּטָה. בֵּין הָעוֹמְדִים.

Отже, вплив, який ангели отримують від Ізраїлю, здійснюється і знизу вгору, і згори вниз. Саме це мається на увазі у словах: «Я дам тобі махлехім [тих, хто йде]»: два види руху — знизу вгору і згори вниз. «Серед тих, хто стоїть»:

Отже, ангели отримують вплив від Ізраїлю в обох напрямках: піднесення знизу вгору та притягнення згори вниз. Це два «ходіння» у вірші, які дані Ізраїлю «серед тих, хто стоїть».

פִּי כַפְנִימִיּוֹת הָעוֹמְדִים.⁵⁶ הֵם הַמַּלְאָכִים לַהֲיוֹת הַשְּׁפָעַת כַּחַי הַיָּלּוֹךְ כַּבְּחִינַת פְּנִימִית הַמַּלְאָכִים בֵּין מַמָּטָה לַמַּעֲלָה וּבֵין מַלְמָעֵלָה לַמָּטָה:^{57, 58, 59}

тобто у внутрішньому вимірі тих, хто стоїть, — ангелів: щоб властивість руху передавалася у внутрішній вимір ангелів і знизу вгору, і згори вниз.

«Серед» означає «всередині»: Ізраїль приносить рух у внутрішній вимір ангелів. Ангели залишаються на своєму сталому рівні, але внутрішньо вони рухаються — і вгору, і вниз — завдяки Ізраїлю.

РОЗДІЛ 6 • 115-20

Умови: Мої шляхи й суд над Моїм домом

15 אֲךְ הִנֵּה כִּי־אֵם בְּדַרְכֵי תֵלַךְ כֹּי. וְהֶעֱנִין הוּא כִּי הִנֵּה הַכַּח הַזֶּה הַנִּיתֵן לְיִשְׂרָאֵל [כָּל זֶה]

Але все це — «якщо ходитимете Моїми шляхами» тощо. Пояснення полягає в тому, що ця сила, дана Ізраїлю,

Уся обітниця залежить від умови: «якщо ходитимете Моїми шляхами». Тепер Альтер Ребе пояснює, звідки походить сила Ізраїлю підносити й притягувати згори вниз.

לַהֲיוֹת בָּהֶם וְעַל יָדָם הָעֵלָאָה וְהַמְּשַׁכָּה זֶה הוּא לִפִּי שֶׁהֵם בְּנֵי יַעֲקֹב הַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן מִבְּרִיחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.⁶⁰

яка дає змогу здійснювати це піднесення й притягнення згори вниз у них і через них, зумовлена тим, що вони — діти Яакова, «середній брус, що проходить від одного краю до іншого».

Ізраїльтяни — діти Яакова, якого порівнюють із «середнім брусом» Скинії, що проходив крізь усі її дошки від одного краю до іншого. Подібно до цього бруса, Яаков і його діти з'єднують найвище з найнижчим.

16 ועל ידי התומ"צ [התורה ומצות] שהן תר"ך עמודי אור כעמוד המחבר מעלה ומטה כו'. וזהו אם בדרכי תלך.⁶¹

I [same] через Тору й міцвот, які є 620 стовпами світла, подібно до стовпа, що з'єднує верхнє з нижнім, тощо. Це і є «якщо ходитимеш Моїми шляхами».

Це з'єднання відбувається завдяки Торі й міцвот — 620 «стовпам світла», які з'єднують верхнє з нижнім, наче стовп. Саме це означають слова «якщо ходитимеш Моїми шляхами».

דרך הוא המחבר מעיר לעיר כו'. וכל התורה והמצות נק' דרך⁶² שבהם ועל ידם ע"י כולם דוקא עוברת ההשפעה.

Шлях — це те, що з'єднує одне місто з іншим, тощо. Уся Тора й міцвот називаються шляхом, адже ними й через них, і лише через усі їх разом, проходить потік.

Дорога з'єднує одне місто з іншим, і так само Тора й міцвот називаються «шляхом»: через них проходить Б-жественний потік. Він проходить через усю Тору й усі міцвот разом, тому потрібна кожна міцва.

17 וכנודע שהטפה יורדת דרך כל האיברים כו'. ועז"נ [ועל זה נאמר] כל ארחות⁶³ ה' חסד ואמת. שאין הילוך ההשפעה אלא בבחי' חסד דוקא. ובבחי' אמת דוקא.

Як відомо, крапля опускається через усі члени тіла тощо. Про це сказано: «Усі шляхи Імені Б-га (Гавая) — милість (Хесед) та істина»: потік іде лише шляхом Хесед і саме шляхом істини.

Потік має пройти через усі міцвот, подібно до того, як крапля сім'яної рідини походить від усіх членів тіла. Вірш «Усі шляхи Гавая — милість і істина» вчить, що потік рухається лише шляхом милості та істини.

אך א"א להיות מלמעלה למטה כ"א שיהי' [שיהיה] תחלה ממטלמ"ע [ממטה למעלה] כל האומר אין לי אלא תורה⁶⁴ כו'.

Але рух згори вниз неможливий, якщо спершу не відбудеться рух знизу вгору: «Кожен, хто каже: “У мене є лише Тора”», тощо.

Але притягнення згори не може відбутися, якщо спершу не станеться піднесення знизу. Талмуд каже, що той, хто стверджує: «У мене є лише Тора», не має навіть Тори: саме вивчення Тори, без служіння, яке підноситься знизу, нічого не притягує згори.

18 וְעוֹד זֹאת וְגַם אֶתָּה תִּדְּוִן אֶת בֵּיתִי.⁶⁵ תִּדְּוִן דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא⁶⁶ כִּי בְּדִבְרֵי לֹא יוֹסֵר עֲבַד⁶⁷ הִיא הִנֵּה"ב [הַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית].

І ще: «І ти також судитимеш Мій дім». «Судити» — це «закон царства є законом». Адже «словами не виправиш раба»: це тваринна душа.

Наступні слова вірша — «і ти також судитимеш Мій дім» — додають ще одну вимогу. «Судити» тут означає встановлювати суворий закон, адже тваринна душа подібна до раба, якого не виправити самими словами.

וְצָרִיךְ לְהַכּוֹתָהּ בְּשֶׁבֶט⁶⁸ לְעוֹלָם יִרְגִּיז⁶⁹ כֹּי. וְהִיא בְּחַיִּי זֵיעָתָן שֶׁל חַיּוֹת.⁷⁰ כְּעֵנִין זֵיעָה שְׁבָאֲדָם שֶׁהִיא שִׁמְחַמֵּת פֶּחָדּוֹ נַעֲשֶׂה תַּגְבוּרַת הָאֵשׁ עַל הַמַּיִם שָׁבוּ.

Її треба бити палицею: «Людина завжди має розпалювати...» тощо. Це рівень (бхіна) поту Хайот [небесних істот], подібного до людського поту, що з'являється, коли через страх вогонь у людині бере гору над водою в ній.

Тваринну душу треба бити, як сказано в Талмуді: слід завжди розпалювати добрий потяг проти злого. Це порівнюється з «потом Хайот»: коли людина боїться, вогонь у ній бере гору над водою і виштовхує її назовні у вигляді поту.

19 וְרוּחָהּ הָאֵשׁ אֶת הַמַּיִם לְחוּץ בְּבַחֲנִית זֵיעָה. כֹּךְ הִנֵּה כְּתִיב וְנָהָר דִּי נֹר כֹּי. שֶׁהוּא מְזִיעָתָן שֶׁל חַיּוֹת⁷¹ שֶׁהֵם בְּבִרְיָא' [בְּבִרְיָאָה / בְּבִרְיָאָת] וּמִשָּׁם יוֹרֵד לִיצִירָה וְעֹשִׂיָהּ וְנַעֲשֶׂה נָהָר דִּי נֹר עַל רֹאשׁ רִשְׁעִים יָחוּל^{72, 73}

І вогонь виштовхує воду назовні у вигляді поту. Так само написано: «Ріка вогню» тощо; вона походить від поту Хайос (небесних істот), які перебувають у світі творення (Брія); звідти вона спускається до світу формування (Єцира) і світу дії (Асія) та стає рікою вогню, [про яку сказано]: «Вона впаде на голову злочестивих».

Подібно до того як страх виштовхує воду з тіла у вигляді поту, Хайос, ангели світу Брія, «потіють» від трепету перед Б-гом. Цей піт спускається через Єциру й Асію та стає «рікою вогню» з видіння Данієля, яка спадає на злочестивих як суд.

דְּהֵיִינוּ הַזֵּיעָה שֶׁהִיא בְּחַיִּי הַמַּיִם שְׁדוּחָהּ בְּחַיִּי הָאֵשׁ שֶׁלֵּהֶם שׁוֹעִים וְחָלִים מְאִימַת כֶּסֶּא. וּמַגּוֹדֵל הַפֶּחָד⁷⁴ יוֹצֵא' [יּוֹצֵאת] מֵהֶם בְּחִינַת הַזֵּיעָה שֶׁהִיא בְּחִינַת הַמַּיִם.

Тобто піт, який є рівнем води, виштовхується їхнім вогнем, адже вони тремтять і здригаються від страху перед Престолом. Від великого страху з них виходить піт, який є рівнем води.

Піт — це «вода», яку виштовхує власний вогонь Хайос, адже вони тремтять від страху перед Престолом Б-га. Їхній великий страх виганяє з них цю «воду».

שהיא בחינת השפעה והמשכה כמים. ומזה נעשה נהר די נור כו'. וכענין כעס על ההפוך הנמשך מחמת המשכת האהבה כו':

[Вода] є рівнем плинн і низведення, подібного до води. З цього виникає ріка вогню тощо. Так само гнів проти протилежного виникає внаслідок низведення любові тощо.

Вода символізує плин і низведення, але тут вона стає рікою вогню — силою суду. Це подібне до гніву проти того, що протилежне улюбленому: такий гнів виникає саме з низведення любові.

20 ותדין את ביתי היא בחיי נה"א [נפש האלקית] כי היכל⁷⁵ ה' המה. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר⁷⁶ כו'.

«Ти судитимеш Мій дім» — це рівень Б-жественної душі (нефеш елокіс), адже «вони — святилище Імені Б-га (Гавая)». «І нехай зроблять Мені Святилище, і Я оселюся в них»; сказано не «в ньому» тощо.

«Мій дім» — це Б-жественна душа, адже самі євреї є святилищем Б-га. У вірші сказано «Я оселюся в них», а не «в ньому»: це означає, що Б-г перебуває в кожній людині.

וגם אתה הוא יהושע הכהן הגדול הוא שושבינא דמטרוניתא⁷⁷ בהעלותך את הנרות⁷⁸ כו'. כהנא רבא חסד עלאה ואעפ"כ [ואף על פי כן] תדין בבחי' גבורות ועי"ז תשמור את חצרי⁷⁹. חצרי הוא בחי' נה"ב [נפש הבהמית].

«І ти також» — це Єгошуа, первосвященник, який є «шафером Цариці»: «Коли запалюватимеш світильники» тощо. Первосвященник — це вища милість (Хесед), і все ж ти маєш «судити» на рівні Гвурот (суворих сил суду), і завдяки цьому «охоронятимеш Мої подвір'я». «Мої подвір'я» — це рівень тваринної душі (нефеш габагаміт).

«Ти» — це Єгошуа, первосвященник, якого названо «шафером Цариці» і який запалює світильники. Хоча первосвященник уособлює вищу милість (Хесед), він має «судити», застосовуючи Гвурот (суворий суд), і цим захищати «Мої подвір'я» — тваринну душу.

כי ההפרש שבין בית לחצר הוא שבית מקורה בגג שהוא ענין פריסת אהל ומקיף מבחי' סוכ"ע. משא"כ חצר אינה מקורה כו'. וצריך שמירה.

Адже різниця між домом і подвір'ям полягає в тому, що дім накритий дахом, який є розгортанням шатра й охоплювальним [світлом] з боку рівня світла, що охоплює всі світи (совеколь альмін). Подвір'я ж не має даху тощо, тож його потрібно охороняти.

Дім має дах, який уособлює світло, що охоплює всі світи й захищає те, що всередині; це Б-жественна душа. Подвір'я відкрите до неба й незахищене, тому його потрібно охороняти; це тваринна душа.

Майбутнє та Ханука

21 והנה אחר כ"ז [כל זה] ונתתי לך מהלכים⁸⁰ ב' בחיי הילוך כו'. והוא לע"ל [לעתיד לבוא] כי כהיום נק' בחיי רצוא ושוב. רצוא ממטה למעלה. ושוב מלמעלה למטה.

Після всього цього: «Я дам тобі ходіння» — два види ходіння тощо. Це станеться в майбутньому. Адже нині це називається «бігом і поверненням» (рацо ва-шов): бігом знизу вгору і поверненням згори вниз.

Після суду й охорони йде обітниця «ходіння», і повною мірою вона здійсниться в майбутньому. Нині служіння — це «біг і повернення» (рацо ва-шов): душа біжить угору, до Б-га, а потім повертається вниз до свого завдання.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כשיתגלה⁸¹ בחיי סוכ"ע כחשכה כאורה.⁸² ואין בו מעומ"ט [מעלה ומטה] יהי' [יהיה] הכל בחיי הליכה. שיהי' [שיהיה] גם השוב בחיי הליכה כמו הרצוא כו'.⁸³

Однак у майбутньому, коли розкриється світло, що охоплює всі світи (совев коль альмін), і «темрява буде як світло», і в ньому не буде поділу на верх і низ, усе буде станом ходіння: навіть повернення буде ходінням, подібно до бігу тощо.

У майбутньому розкриється світло, що охоплює всі світи; темрява буде як світло, і не буде «верху» й «низу». Тоді навіть повернення буде поступальним рухом уперед, як біг.

רק שמקודם צ"ל בחיי תדין כנ"ל. וזהו ענין הנס שהי' [שהיה] בחנוכה (וכן בפורים) שהי' [שהיה] תחלה מלחמה ואח"כ הנס ביום מנוחה:⁸⁴

Лише спершу має бути рівень «ти судитимеш», як сказано вище. У цьому полягає зміст чуда, що сталося на Хануку (а також на Пурим): спершу була війна, а потім — чудо в день спокою.

Але спершу має бути «суд» — війна з тваринною душею (нефеш габагаміт). На це вказують Ханука (а також Пурим): спершу була війна, а свято припало на день її завершення — день спокою.

В АВОДІ

Маамар закликає людину використовувати нефеш габагаміт, а не просто придушувати її: спершу суворо керувати нею («ти маєш судити») за допомогою благословень перед Шма [молитвою «Слухай, Ізраїлю»] та самого Шма, а потім дати їй сили понести любов до Б-га далі, ніж могла б сама лише нефеш елокіс. Це означає ходити всіма шляхами Б-га, поєднуючи вивчення Тори з молитвою та виконанням кожної міцви, і пам'ятати, що боротьба вигнання передуює спокою.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому ангелів і душі нагорі називають «тими, що стоять», і що дає душі в тілі змогу «йти»?
2. Як нефеш габагаміт, нижча з двох душ, може піднести нефеш елокіс вище, ніж та могла б сягнути сама?
3. Чому благословення перед Шма описують ангелів і Хайот раніше, ніж ми доходимо до слів «Люби»?
4. Що являють собою два «ходи» і як порядок Шма відображає їх?
5. Чому перед спокоєм має бути війна («ти маєш судити»), і як Ханука та Пурим це показують?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 כה אמר ה' צבאות

Цей маамар також надруковано в Сефер га-Маамарім 5571 разом із його поясненням і ще одним записом цього пояснення. Це паралельні версії того самого вчення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נדפס גם בסה"מ תקע"א ע' ו. ביאור שם ע' י. הנחה אחרת מהביאור שם ע' יט. וראה באוה"ת פ' משפטים ע' א'רפ קטע מהנחת מהרי"ל. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות וביאורים וקיצורים באוה"ת בראשית כרך ה תתקיג, א ועם שינויים באוה"ת בהעלותך ע' תו. ביאור עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ה תתקיח, א. תתקכו, ב. וראה גם מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד-תרס"ו ע' קמט. לקמן קיב, ב מציין לכאן בענין ב' מיני הילוך. נזכר בלקו"ת ויקרא ז, ב. בחקותי מה, ב מט, ד נשא כה, ב. שלח לח, ד. מסעי צא, ד. ראה כ, ג. כז, ד. שה"ש כט, ב. לג, ג.

2 כה אמר ה'

Обіцянка Б-га первосвященникові Єгошуа: якщо він ходитиме шляхами Б-га й дотримуватиметься Його наказу, то судитиме Його дім, охоронятиме Його двори й отримає «можливість ходити серед тих, хто стоїть»: у простому значенні — вільний прохід серед ангелів, які там стоять. Маамар спершу тлумачить махлехім як «тих, хто йде», тобто душі в тілах, а потім — як два види «ходіння»; увесь маамар є поясненням цього вірша.

זכריה ג':ז-ז'ז Zechariah 3:7

כה־אמר ה' צבאות אִם־בְּדַרְכֵי תֵלֶךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמְרֵתִי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְוֶן אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרִי וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים בֵּין הָעֲמֻדִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זכריה ג', ז.

3 להבין מהו ענין מהלכים

Паралельне обговорення значення «ходіння» в маамарим Мітелер Ребе.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' עתר. ובסה"מ תרנ"ד ע' רסג בענין מהלך.

4

שרפים עומדים

Isaia бачить серафимів, які «стоять» над престолом Б-га. Альтер Ребе використовує цей вірш, щоб показати, що ангелів називають «тими, хто стоїть».

ישעיהו ו':ב'2 Isaiah 6:2

שָׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשֵׁתֵימָם יָכֹסֶה כַּנּוֹ וּבְשֵׁתֵימָם יָכֹסֶה רַגְלָיו וּבְשֵׁתֵימָם יַעֲוֹפֶה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"ו, ב.

5

וגם הנשמות . . נק' ג"כ עומדים

У Бехукотай 45а Альтер Ребе пояснює той самий вірш: ангели, що походять від «мовлення» Б-га, подібні до окремих літер мовлення, кожна з яких нерухомо закріплена на одному рівні, тому вони «стоять»; душі Ізраїлю — це «ti, хто йде».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת בחוקתי מה, א. נשא כ, ג. שלח לח, ד. בלק סז, ד. מסעי צא, ג. סה"מ תקס"ב ע' קיז ואילך. ביאוה"ז לאדה"א ע' פ, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסז. בסה"מ תרנ"ד ע' רסג כי "לכאורה יש סתירה לזה שהרי גם הנשמות נק' עומדים כמ"ש אליהו חי הי אשר עמדתי לפניו, הרי שגם הנשמה הוא בבחי' עמידה . . אך הענין הוא דמ"ש חי הי אשר עמדתי לפניו קאי על הנשמה כמו שהיא למעלה קודם התלבשותה בגוף . . ואז נק' עומדים, ומ"ש ונתתי לך מהלכים כו' שהנשמות נק' מהלכים זהו בירידת הנשמה בגוף דוקא ועבדה עבודת ה' בתורה ומצות אז זכתה להיות בחי' מהלך בעילוי אחר עילוי באמת".

6

חי ה' אשר עמדתי לפניו

Еліша, відмовляючись від дарунка Наамана, присягає: «Як живе Ім'я Б-га (Гавая), перед Яким я стою». Це наведено тут, щоб показати, що душа у своєму небесному стані описується як «та, що стоїть».

מלכים ב ה':ט"ז II Kings 5:16

וַיֹּאמֶר חִי־ה' אֲשֶׁר־עֲמַדְתִּי לִפְנֵי וַיִּפְצְרֵבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלכים-ב ה, טז. ראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53 שכאן הובא הכתוב הנאמר באלישע, וכ"ה בעוד מקומות בדא"ה. אבל בלקו"ת חקת סד, ד ועוד "כמ"ש אליהו" והוא במלכים-א יז, א. ע"ש.

АБЗАЦ 2

7

והמלאכים הם מאותיות הדבור

На тій самій сторінці Ор га-Тора, де наведено запис цього маамару, обговорюється, що ангели походять від

літер мовлення.
ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' משפטים ע' א"רפ.

8 בְּרוּרָה פִּי כָל צָבָאִים

«Словом Б-га створено небеса, і подихом Його уст — усе їхнє воїнство». Це показує, що ангели, небесне воїнство, походять від «мовлення» Б-га.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צָבָאִים:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים לג, ו.

9 וְיִשְׂרָאֵל עָלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ר בתחילתה.

10 וְיִשְׂרָאֵל עָלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה

Мідраш перелічує те, що передувало творінню, зокрема Ізраїль, який «виник у думці». Тут мається на увазі, що душі мають коріння в думці Б-га, над Його мовленням.

Bereshit Rabbah 1:4 ד"ד:א' רבה

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם),

...

"In the beginning, G-d created" – six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

11 כַּמִּיִּשׁ בְּסִי שְׁתֵּי אַבְנֵימִם בּוֹנוֹת

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פ"ד מט"ז. ראה לעיל כא, א. כב, א.

אֲבָצָאִץ 3

12

ובשתים יעופף

Кожен серафим має шість крил: двома він закриває обличчя, двома — ноги, «а двома літає». Політ розглядається як єдиний рух, притаманний ангелам.

Isaiah 6:2 שְׁעִיחוּ ר' ב"י

שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשָׁתַיִם יִכְסֶּה פָּנָיו וּבְשָׁתַיִם יִכְסֶּה רַגְלָיו וּבְשָׁתַיִם יְעוּפֶּף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעי"ו, ב.

13

ומי"ש ובשתים יעופף הרי שמצינו להם בחי' הילוך הוא ע"י

אתעדלית

Як зазначено в примітці, у цьому маамарі також сказано, що рух ангелів — це «те, що зумовлюється в них служінням душ».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תרנ"ד ע' רסא: "היינו מה שנעשה בהם ע"י עבודת הנשמות כו כמ"ש במי"א". ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' קס.

14

וקרא זה אל זה

Серафими вигукують один до одного: «Святой, святой, святой». Це Кедуша [освячення] ангелів, якою вони відповідають на Кедушу Ізраїлю.

Isaiah 6:3 שְׁעִיחוּ ר' ג'י

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צָבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15

מלכותך מכ"ע

«Царювання Твоє — царювання над усіма світами». Це показує, що світло, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), походить від царювання Б-га.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִשְׁשִׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יג.

16

וכבוד הדר מלכותך

«Славетне сяйво Його царювання». Альтер Ребе пояснює «сяйво» як величезність світів і воїнств.

Psalms 145:12 תהילים קמ"ה:י"ב

לְהוֹדִיעַ לְכָנִי הָאֵדָם גְּבוּרָתְךָ וְכְבוֹד הָדָר מְלִכּוּתְךָ:

To make known to the sons of men His mighty acts, And the glory of the majesty of His kingdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יב.

17 אלף אלפין ישמונה

«Тисяча тисяч служила Йому». Це показує незліченну кількість ангелів, які служать Б-гу як Цареві.

Daniel 7:10: דניאל ז'

נָהָר דִּינּוּר נָגַד וְנָפַק מִן־קְדְמוֹהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמֹנֶה וְרַבּוֹ רַבְּבִין קְדְמוֹהִי יְקוּמוֹן דִּינָא יִתָּב וְסַפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דניאל ז, י.

18 ולגודיו אין מספר

Талмуд обговорює, скільки в Б-га ангельських легіонів, наводячи слова: «Чи можна злічити Його легіони?» Це також свідчить про велич Його царства.

Chagigah 13b:13: חגיגה י"ג ב'

תנא, רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסאי: "אלף אלפין ישמונה" — מספר גדול אֶחָד, "ולגודיו אין מספר". ורבי ירמיה בר אבא אמר: "אלף אלפין ישמונה", לנהר דינור, שנאמר: "נהר דינור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמונה ורבו רבבין קדמוהי יקומו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יג, ב.

АБЗАЦ 4

19 ג"פ קדוש . . המשכת קדושה עלינו מאא"ס ב"ה

Or га-Тора наводить цей уривок і перелічує інші місця в хаסидизмі, де обговорюється трикратне «Святий».

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוכא באוה"ת נ"ך כרך א ע' קסח ושם מצויין להמקומות בדא"ה שמוכא שם בענין ג"פ קדוש.

20 הו"ה צבאות ולהיות מכה"כ

«Святий, святий, святий — Im'я Б-га (Гавая) Цваот; уся земля сповнена Його слави». Альтер Ребе розуміє це як низведення святості у світ.

Isaiah 6:3: ישעיהו ר'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הִי צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 Псалмоспівець дивується творінню: «Які численні Твої діяння, о Гавая! Усе Ти створив мудрістю; земля спов-

нена Твоїх надбань». Це показує, що світло Б-га одягається у світ через мудрість.

Psalms 104:24: תהלים ק"ד:כ"ד

מַה־רַּבּוֹ מַעֲשֵׂי־ה' כָּל־ם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ חַיִּינָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 קנה חכמה קנה בינה

«Набувай мудрості, набувай розуміння». Альтер Ребе пов'язує слово «набути» (кне) зі словами «Твої надбання» (кіньянеха): надбання, що наповнюють землю, — це мудрість і розуміння.

Proverbs 4:5: משלי ד:ה'

קְנֵה חִכְמָה קְנֵה בִינָה אֲלֵי־תִשְׁכַּח וְאַל־תֵּט מֵאֲמָרֶיךָ:

Get wisdom, get understanding; Forget not, neither decline from the words of my mouth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 כבוד בגימט' ל"ב

Кабалістичний словник, на який посилаються щодо відповідності між кавод і числом тридцять два.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מאו"א כ, ו.

АБЗАЦ 5

24 הנשמה א"צ תיקון לעצמה

У Танія наведено вчення Арізала про те, що душа сама по собі не потребує виправлення, і пояснено, що вона сходить, аби очистити тіло й нефеш гагамамїт.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ח שער כו פ"א. הובא בתניא פרק לו. ראה לקו"ת תצא לד, ג.

25 כי הנשמה א"צ תיקון לעצמה

Арізаль навчає, що сама душа не потребує виправлення; вона спускається, щоб виправити тіло й тваринну душу. Альтер Ребе розвиває цю думку.

Sefer Etz Chaim 26:2: עץ חיים כ"ו:ב'

... והנה נר"ן כ"א יש לו צלם א' אשר מתלבש בתוכו וזה הצלם הוא המפסיק בין הכלים לבין העצמות האור וא"א שיתלבש הנפש או הרוח או הנשמה תוך הגוף אם לא ע"י צלם זה. ואמנם חלק הצלם הנשאר בסוד המקיף מבחוץ הוא הנקרא חשמ"ל שהוא גימטריא מלכו"ש והבן זה. וז"ס שאמרו בוהר חדש ש"ה דנ"ח רוא הכא ליודעי מדין תנועי דאיהו שלימא דכלא אן אינון בב"נ אלא רוא דא בצלמינו דא איהו צולמא דב"נ מלגאו ומלבר לגאו סוכלתנו ומנדע וחכמה לבר ההוא צולמא דאזיל עלוי ומדברא ליה לב"נ בנטירא למהוי ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

26 מי לי בשמים ועמך לא הפצתי

«Кого маю я на небесах? I, крім Тебе, нічого не бажаю на землі». Ці слова описують єдине прагнення до Б-га,

якого має досягти перетворена тваринна душа.

Psalms 73:25 כִּי־ג:ע"ג:ה' כה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעַמִּי לֹא־תִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עג, כה.

АБЗАЦ 6

27

שמע ישראל

«Слухай, Ізраїлю: Ім'я Б-га (Гавая) — наш Б-г, Гавая — Один». Альтер Ребе читає слово «слухай» як «зрозумій» і пояснює споглядання єдності Б-га.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28

שמע לי הבנה

У першому маамарі Тора Ор Альтер Ребе пояснює, що «Шма» означає «розуміння», і тлумачить його як «шем айн»: велика літера айн (70) — це сім атрибутів, усе ще включених у своє джерело; вниз сходять лише «ім'я» — самий відблиск, як у словах «Благословенне ім'я славного Його царства».

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל א, א. לקמן לח, ב.

29

Б-г говорить через Малахі: «Адже Я, Гавая, не змінився». Це показує, що після створення Б-г такий самий, як і до нього.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 7

30

ואהבת בכל לבבך

«Ти любитимеш Ім'я Б-га (Гавая), свого Б-га, усім серцем своїм». Це мета, до якої приводить роздумування над Шма.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31

בכל לבבך בשני יצריך

Мишна тлумачить слова «усім серцем твоїм» (левавха, з подвоєною буквою бет) як «обомма своїми нахилами» —

добрим і злим. Альтер Ребе застосовує це до перетворення тваринної душі (нефеш габагаміт).

Berakhot 54a:6 א"ר:א:ברכות נ"ד

חַיִּיב אָדָם לְכַרֵּךְ עַל הָרָעָה כְּשֶׁם שֶׁמְכַרֵּךְ עַל הַטּוֹבָה, שְׁנֵאֵמַר: "וְאַהֲבַתְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ, בְּיֶצֶר טוֹב וּבְיֶצֶר רָע. "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — אֲפִילוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. "וּבְכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְדוּנָה. דָּבָר אַחֵר: "בְּכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדָה לוֹ.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

32

אך קודם ק"ש תקנו חכמים

Там Альтер Ребе пояснює, що благословення перед Шма встановлено для того, щоб людина замислилася над тим, як Хайот — корінь потягу тваринної душі — перебувають у самоусуненні перед Б-гом. Тоді ця людина осяє тваринну душу й тягне її за собою до її кореня.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת תצא לד, ד.

33

תקנו חכמים שתיים לפנייה

Мишна постановляє, що вранці перед Шма промовляють два благословення, а після нього — одне. Альтер Ребе пояснює, навіщо вони потрібні для виконання заповіді читання Шма.

Berakhot 11a:24-25 א"ר:א:בכ"ד כ"ה

מִתְנִי' בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתֵּים לִפְנֵיָהּ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ. וּבְעֶרֶב מְבָרֵךְ שְׁתֵּים לִפְנֵיָהּ וְשְׁתֵּים לְאַחֲרֶיהָ. אַחַת אַרְוִכָה וְאַחַת קְצָרָה. מְקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְאַחֲרֶיהָ — אֵינוּ רָשָׁא לְקַצֵּר, לְקַצֵּר — אֵינוּ רָשָׁא לְהַאֲרִיךְ. לְהַתּוֹם — אֵינוּ רָשָׁא שְׁלֹא לְהַתּוֹם, שְׁלֹא לְהַתּוֹם — אֵינוּ רָשָׁא לְהַתּוֹם.

MISHNAH IV In the morning [the reading of the Shema'] is preceded by two benedictions and followed by one ; in the evening it is preceded by two and followed by two, one long and one short. Where [the Rabbis] order to say a long benediction, it is not permissible to say a short one ; [where they order] to say a short benediction, it is not permissible to say a long one. [Where they order] to "seal" a benediction, it is not permissible not to "seal" ; [where ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

34

ולאום מלאום יאמץ

Ривка чує від Б-га, що в її лоні — два народи і один буде сильнішим за другого. Це показує, що взаємини між двома душами мають характер боротьби.

בראשית כ"ה:23

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנְךָ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלְאָם יֵאָמֵץ וְרֵב יַעֲבֹד צָעִיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כה, כג.

35

וכתיב ויאבק איש עמו . . . וכתיב ורב יעבוד צעיר

Ор га-Тора відтворює цей уривок і завершує, як цитує примітку, словами про те, що з боротьби з тваринною душею та її перетворення постає піднесення Майбутнього часу, подібне до «коня і вершника».

ПРИМІТКА КЕНОТ

נעתק באוה"ת במדבר ע' מג ומסיים שם: "ומבואר שם דמכחי ויאבק הנ"ל שגלחם עם הנה"ב ומהפכו מזה נעשה העלי לע"ל כענין סוס ורוכבו".

36

ויאבק איש עמו

Яаков бореться з чоловіком до світанку. Альтер Ребе тлумачить «світанок» як Час прийдешній: до його настання служіння Б-гу є боротьбою.

בראשית ל"ב:25

וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֹלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לב, כה.

אבצאצ 8

37

ורב יעבד צעיר

Рівці було сказано, що з двох близнюків у її утробі «старший служитиме молодшому», тобто Ейсава служитиме Яакову. Альтер Ребе розуміє це як служіння тваринної душі (нефеш габагаміт) разом із її вищим коренем Б-жественній душі (нефеш елокіс).

בראשית כ"ה:23

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנְךָ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלְאָם יֵאָמֵץ וְרֵב יַעֲבֹד צָעִיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38

לפני מלך מלך

«Ось царі, що царювали в землі Едома, перш ніж зацарював цар над синами Ізраїлю». У Кабалі ці царі відповідають світові Тогу (хаосу), посудини якого розбилися.

בראשית ל"ו:31

וְאַלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ-מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39

מאיגרא רמא

Талмудичний вислів «з високого даху в глибоку яму» описує велике падіння. Тут ідеться про падіння високого кореня тваринної душі.

חגיגה ה' ב:ט"ז-י"ז

רַבִּי הֵנָּה נָקִיט סֵפֶר קִינּוֹת וְקָא קְרִי בְּגוּיָה, כִּי מִטָּא לְהָא פְּסוּקָא "הַשְׁלִיךְ מִשְׁמַיִם אֶרֶץ" — נָפַל מִן יְדֵיהּ, אָמַר: מֵאִיגְרָא רָם לְבִירָא עֲמִיקָתָא. רַבִּי וְרַבִּי חֵיָא הוּוּ שְׁקָלִי וְאֲזִיל בְּאוּרְחָא, כִּי מִטּו לְהָהוּא מִתָּא, אָמַר: אֵיכָא צוּרְבָא מְרַבֵּנָּהּ הָכָא? נָזִיל וְנִיקְבִּיל אֲפִיָּה. אָמַר: אֵיכָא צוּרְבָא מְרַבֵּנָּהּ הָכָא, וּמֵאוּר עֵינִים הוּא. אָמַר לְקָה רַבִּי חֵיָא לְרַבִּי: תֵּיב אֵת, לָא תִזְלֹל בְּנִשְׂאוֹתָהּ. אֲזִיל אֲנָא וְאֶקְבִּיל אֲפִיָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

40

ואין הדינין נמתקין אלא בשרשן

У Танія наведено принцип, що суворі суди пом'якшуються лише у своєму корені: іноді потрібно пробудити святі Гвурот (сили стриманості), щоб пом'якшити суворі суди тваринної душі, як сказано: «Людина завжди має спонукати добрий потяг».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה פ"ח שער השופר פ"א. שער יוהכ"פ פ"א. לקו"ת להאריז"ל וישב. תניא ריש פל"א.

אבצאצ 9

41

תחת ממשלת הנה"א

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת פי ראה ל, א.

42

ויסודתה בהררי קדש

«Її основа — на святих горах». Це описує святий корінь тваринної душі.

תהילים פ"ז:87

לְבִנְיֵי־קֶרֶחַ מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּהַר־יִקְדָּשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43

פני אריי פני שור

Хайот (живі істоти) колісниці Єзекіїля мають обличчя людини, лева, вола й орла. Тваринна душа має корінь

у леви та воли.

יְהוֹקָאֵל א׳: 10:1 Ezekiel

וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהֶשְׂמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 וּמִזֶּה יָבֹא לְקִיּוֹם הַקִּיּוֹם

Лікутей Тора майже дослівно повторює цей уривок і посилається на цей маамар. Там додається, що завдяки цьому підноситься й Б-жественна душа, подібно до того, як «Хайос несуть Трон».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקויות ויקרא ב, ב. ד"ה וילך תרס"ו.

АБЗАЦ 10

45 סוֹס וּרְכֹבּוֹ רִמָּה בִּים

«Коня та його вершника Він кинув у море». Альтер Ребе використовує цю пару, щоб зобразити, як тваринна душа (нефеш габагаміт) несе на собі Б-жественну душу (нефеш елокіс).

שְׁמוֹת ט״ו: 15:1 Exodus

אֲזָא שִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לֵה' וַיֹּאמְרוּ לְאֵמֹר אֲשִׁירָה לֵה' כִּי־גָאֹה גָאֹה סוֹס וּרְכֹבּוֹ רִמָּה בִּים:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות טו, א.

АБЗАЦ 11

46 בִּיתֵר שֶׁאֵת וּבִיתֵר עֵז

Яков, благословляючи синів, називає Реувена «вищим за гідністю і вищим за силою». Альтер Ребе використовує цей вислів, говорячи про додаткову силу тваринної душі, коли її підносять.

בְּרֵאשִׁית מ״ט: 3:49 Genesis

רְאוּבֵן בְּכֹרִי אֶתָּה כַּחַי וְרֵאשִׁית אוֹנֵי יְתֵר שְׁאֵת וְיֵתֵר עֵז:

Reuben, thou art my first-born, My might, and the first-fruits of my strength; The excellency of dignity, and the excellency of power.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 לְפָנַי מֶלֶךְ מֶלֶךְ

Царі, які царювали «до того, як зацарював будь-який цар», у Кабалі відповідають світу Togu (хаосу). Same

...כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך כו'

там корінь тваринної душі.

בְּרֵאשִׁית ל״א: 36:31 Genesis

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לְפָנַי מֶלֶךְ־לְבָנִי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 וְרַב יַעֲבֹד

«Старший служитиме молодшому». Тваринна душа, корінь якої вищий, служить Б-жественній душі (нефеш елокіс).

בְּרֵאשִׁית כ״ה: 23:25 Genesis

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּעֶיהָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלְאִם יֵאָמֶץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 12

49 בְּתַרְיִיג . . בְּנִימֵי כְתֵר

Тут цитують Шела щодо відповідності 620 заповідей і Кетера.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה של"ה יתרו שטז, א. מאו"א ת, נו. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' שלב ובמ"מ שם.

АБЗАЦ 13

50 וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצֹּר

«I ці слова, які Я заповідаю тобі сьогодні, нехай будуть у твоєму серці». Альтер Ребе розуміє Анохі («Я») як джерело, з якого притягується Тора.

דְּבָרִים ו׳: 6:6 Deuteronomy

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצֹּר הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים

«О ти, що мешкаєш у садах, друзі прислухаються до твого голосу». Ці слова стосуються Тори, яку вивчають у Саду Едему і яку чують ангели.

שִׁיר הַשִּׁירִים ח״ג: 13:8 Song of Songs

הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבֵרִים מְקַשִּׁיבִים לְקוֹלִי הַשְּׁמִיעֵנִי:

Thou that dwellest in the gardens, The companions hearken for thy voice: 'Cause me to hear it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ח, יג. ראה סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקפח.

52 ארז"ל על יש מהחכמים . . כבמומוטי חתן וכלה

Талмуд розповідає, що коли мудреці тлумачили Колісницю, ангели-служителі збиралися, як люди збираються, щоб радіти разом із нареченим і нареченою. Це показує, що ангели отримують від Тори, яку вивчають у цьому світі.

חגיגה י"ד ב:ה' Chagigah 14b:5

וְכַשְנֶאֱמְרוּ הַדְּבָרִים לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻעַ, הָיָה הוּא וְרַבִּי יוֹסִי הַחֵהוּן מְהֻלָּכִים בְּדֶרֶךְ. אָמְרוּ: אִף אֲנִי נִדְרוּשׁ בְּמַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה. פָּתַח רַבִּי יְהוֹשֻעַ וְדָרַשׁ. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם תְּקוּפַת תְּמוּזָה הָיָה. נִתְקַשְּׁרוּ שְׁמַיִם בְּעֵבִים וְנִרְאָה כְּמִין קֶשֶׁת בְּעֵצֶן, וְהָיָה מִלֵּאכֵי הַשָּׁרֵת מִתְקַבְּצִין וְכֹאֵין לְשִׁמוּעַ, כְּכִנִּי אָדָם שֶׁמִּתְקַבְּצִין וְכֹאֵין לְרֹאוֹת בְּמוֹמוֹטֵי חֲתָן וְכֻלָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יד, ב.

АБЗАЦ 14

53 ונמצא שהשפעת המלאכים . . בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה

У Лікутей Тора цитується це речення й пояснюється, що воно розкриває зміст слів про ангелів, які «піднімаються й опускаються» драбиною Яакова: це два види руху, описані тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלקו"ת האזינו עה, א מצוין לכאן.

54 ונתתי לך מהלכים

«Я дам тобі ходіння серед тих, що стоять тут». Тут цей вірш пояснюється як два рухи, які Ізраїль викликає в ангелів.

זכריה ג':ז' Zechariah 3:7

כֹּה־אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱסִיבְדְּרָכִי תִלָּה וְאִם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְּיוֹ אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֻצְרִי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֻלָּכִים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 ב' מיני הילוך

Там два види руху пояснюються як розкриття світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), у світлі, що наповнює всі світи (мемале коль альмін) (згори вниз), і як піднесення мемале коль альмін до совев коль альмін (знизу вгору). Наводиться притча про двох людей — одного згори, а другого знизу, — які можуть зблизитися або завдяки тому, що той, хто згори, спуститься, або завдяки тому, що той, хто знизу, підніметься.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת ראה כו, ד.

56 פ"י בפנימיות העומדים

Паралельне обговорення слова «серед» у значенні «у внутрішньому вимірі» тих, хто стоїть.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' נשא ע' רמא.

57 כל ארחות ה' חסד ואמת

Наведені тут слова цитують Psalms 25:10; уривок подано нижче.

תהילים כ"ה: Psalms 25:10

כָּל־אֲרָחוֹת ה' חֶסֶד וְאֱמֶת לְנִצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדוּתוֹ:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים כה, י.

58 כל האומר אין לי אלא תורה

Наведені тут слова цитують Yevamot 109b:4-5; уривок подано нижче.

יבמות ק"ט ב:ה' Yevamot 109b:4-5

עֲרַבִי שֶׁלְצִיּוֹן — דְּעֻבְדֵי שְׁלוֹף דּוּץ. תּוֹקֵעַ עֲצָמוֹ לְדָבָר הַלֵּכָה — דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁיטָא! אֵלָא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֵלָא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֵלָא תוֹרָה. הָא נִמֵּי פְשִׁיטָא! אֵלָא דְאַפִּילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פִּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִמְדַתְּם וְעִשִׂיתֶם" — כָּל שֶׁשֵּׁשֶׁנוּ בְּעִשְׂיָה יִשְׁנוּ בְּלִמְדָּה, כָּל שֶׁאֵינוּ בְּעִשְׂיָה אֵינוּ בְּלִמְדָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יבמות קט, ב. נסמן לעיל ז, א.

59 ונהר די נור

Наведені тут слова цитують Daniel 7:10; уривок подано нижче.

דניאל ז': Daniel 7:10

נְהַר דִּי־נּוֹר נִגַּד וְנִפְקַ מִן־קְדָמוּהִי אֵלְפִין אֵלְפִין שֶׁשִּׁשְׁנֹנָה וְרַבּוּ רַבּוּן קְדָמוּהִי יְקוּמוּ דִּינָא יְתֵב וְסַפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דניאל ז, י. ראה ביאורו"ז לכ"ק הצ"צ ע' טו ואילך. סה"מ תרס"ו ע' טו.

АБЗАЦ 15

60 הבריה התיכון מבריה מן הקצה אל הקצה

«А середній брус посеред дощок проходитьиме від краю до краю». Це стосується Яакова, який поєднує крайнощі.

שמות כ"ו: Exodus 26:28

וְהַבְרִיחַ הַתֵּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרֵחַ מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 16

61 וזהו אם בדרכי תלך

«Якщо ходитимете Моїми шляхами». Алтер Ребе тлумачить «шляхи» як Тору й міцвот.

Zechariah 3:7 זכריה ג':ז

כה־אמר ה' צבאות אם־בדרכי תלך ואם את־משמרת־י תשמר וגם־אתה תדין את־בית־י וגם תשמר את־החצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 וכל התורה והמצות נקי דרך

У примітці Кегот наведено посилання сюди щодо того, що Тору й міцвот названо «шляхом».

Zohar I, 175b זח"א קעה,

ПРИМІТКА КЕГОТ

ראה זח"א קעה, ב.

АБЗАЦ 17

63 כל ארחות ה'

דאuid співае: «Усі шляхи Імені Б-га (Гавая) — милість і правда для тих, хто дотримується Його завіту». «Шляхи» тут розуміються як шляхи, якими проходить Б-жественний потік.

Psalms 25:10 תהילים כ"ה:

כל־ארחות ה' חסד ואמת לנצרי בריתו ועדתיו:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕГОТ

תהלים כה, י.

64 כל האומר אין לי אלא תורה

«Хто каже: “У мене є лише Тора”, той не має навіть Тори». Тут показано, що низведення через Тору потребує спершу піднесення знизу.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דוץ. תוקע עצמו לזכר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: “ולמדתם ועשייתם” — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕГОТ

יבמות קט, ב.

АБЗАЦ 18

65 וגם אתה תדין את ביתי

«І ти також судитимеш Мій дім і стерегтимеш Мої двори». Альтер Ребе тлумачить слово «судитимеш» як суворе панування над тваринною душею.

Zechariah 3:7 זכריה ג':ז

כה־אמר ה' צבאות אם־בדרכי תלך ואם את־משמרת־י תשמר וגם־אתה תדין את־בית־י וגם תשמר את־החצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕГОТ

זכרי' ג, ז. לקמן צד, ג מציינ' לכאן: בהפטר דחנוכה ע"פ תשמור את חצרי בע"א. לקו"ת תצא לו, א.

66 דינא דמלכותא דינא

«Закон царства має силу закону». Це наводиться, щоб показати, що «судити» означає встановлювати обов'язкове правило.

Gittin 10b:12-14 גיטין י"ב:י"ב-י"ד

אלא מתנה, במאי קא קני - לאו בהאי שטרא? והאי שטרא חספא בעלמא הוא! אמר שמואל: דינא דמלכותא - דינא. ואיבעית אימא, מני "חוץ מכניסי נשים". רבי שמעון אומר: אף אלו, כשרין וכו': והא לאו בני קריתות גינהו?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕГОТ

גיטין י, ב. ועוד.

67 בדברים לא יוסר עבד

«Слугу не виправити самими словами». Альтер Ребе застосовує це до тваринної душі, якій потрібно більше, ніж просто переконання.

Proverbs 29:19 משלי כ"ט:

בדברים לא־יוסר עבד כִּי־יבין ואין מענה:

A servant will not be corrected by words; For though he understand, there will be no response.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕГОТ

משלי כט, יט.

68 וצריך להכותה בשבט

Пізніший маамар, у якому обговорюється необхідність бити тваринну душу.

ПРИМІТКА КЕГОТ

ראה סד"ה ואתה הרם — בהמשך והחרים תרל"א. וככה תרל"ז פקייט, פקכ"ח. ד"ה לא יצא האיש לא בסיף לכ"ק אדמו"ר מהר"ש (ברוקלין, תשט"ז).

69

לעולם ירגיז

«Людина завжди має налаштувати добрий нахил проти злого нахилу». Це показує, що з тваринною душею потрібно активно боротися.

Berakhot 5a:2b:2

אמר רבי לוי בר חמא, אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: "רגזו ואל תחטאו" אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יעסוק בתורה, שנאמר: "אמרו כלבבכם". אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יקרא קריאת שמע, שנאמר: "על משכבכם". אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יזכור לו יום המיתה, שנאמר: "וידמו סלה".

R. Levi b. Hamma said in the name of R. Simeon b. Lakish: A man should always oppose [yargiz] the good impulse to the evil impulse ; as it is said : "Tremble [rigzu] and sin not" (ibid. iv. 5). If he conquer it, well and good ; but if not, let him occupy himself with Torah ; as it is said, "Commune with your own heart" (ibid.). Should this gain him the victory, well and good; but if not, let him read the Shema' ; as it is said, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar I, 202a, רב, זח"א

Zohar III, 113b, זח"ג קיג, זח"א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות ה, א. זח"א רב, א. זח"ג קיג, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בספר השיחות תש"א ע' 59.

70

ועוד זאת . . זיעתן של חיות

Паралельний розгляд цього уривка — від слів «І ще» до теми поту Хайот.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' באוה"ת פ' שופטים ע' תתכא.

АБЗАЦ 19

71

ונהר די נור כו' שהוא מזיעתן של חיות

«Ріка вогню текла й виходила від Нього». Альтер Ребе пояснює, що її джерело — піт Хайот [небесних істот].

Daniel 7:10: זי, דינאל

נהר די-נור נגד ונפק מן-קדמוהי אלף אלפין ישמשונה ורבו רבין קדמוהי יקומו ודינא יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Chagigah 13b:14: זיג ב, חגיגה

מהיכן נפיק? מ'זיעתן של חיות. ו'להיכן שפיר? אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: על ראש רשעים בגיהנם, שנאמר: "הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול". ורב אחא בר יעקב אמר: על אשר קומטו, שנאמר: "אשר קומטו ולא עת נהר יוצק יסודם". תנא, אמר רבי שמעון הקסיד: אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבטאות

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bereshit Rabbah 78:1: א"ח: רבה ע"ה

... אמר: מן הן דאיתברין. אמר לו: ומן אן הן איתברין? אמר לו: מן נהר דינור. אמר לו: ומה עסק דנהר דינור? אמר לו: כהדין ירדנא, דלא פסיק לא ביממא ולא בליליא. אמר לו: ומן אן הוא אתי? אמר לו: מן זיעתהון דחייטא, דאינון מזיעין מן טעינון כורסיא דהקדוש ברוך הוא. אמר לו: סונקתדרון שלו, והא הדין ירדנא מהלך ביממא, ולית הוא מהלך בליליא. אמר: נטר הוינא בבית פעור, כמה דהוה מהלך ביממא, מהלך בליליא. ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון, ר' מאיר אומר: מי גדול השומר או הנשמר? מן ...

"He said: Release me, as dawn has broken. He said: I will not release you unless you bless me" (Genesis 32:27). "He said: Release me, as dawn has broken" - it is written: "New each morning, great is Your faithfulness" (Lamentations 3:23) - Rabbi Shimon bar Abba said: From the fact that you renew us each and every morning we know that You have great faithfulness to revive the dead for us. Rabbi Alexandri said: From the fact that you renew us in the morning of the kingdoms, we know ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דינאל ז, י. חגיגה יג, ב. ב"ר פע"ח, א. ובכ"מ. וראה לקמן לא, א.

72

על ראש רשעים יחול

Єремія застерігає лжепророків: «Буря Імені Б-га (Гавая)... впаде на голову нечестивих». Тут сходження ріки вогню описано як суд.

Jeremiah 23:19: ירמיהו כ"ג: י"ט

הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול:

Behold, a storm of the L-RD is gone forth in fury, Yea, a whirling storm; It shall whirl upon the head of the wicked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ירמיי כג, יט. ל, כג. ראה לקו"ת במדבר יא, ב.

73

על ראש רשעים יחול

Ti samі slova znovu trapiayutsya v Єремії — про бурю, що падає на нечестивих.

Jeremiah 30:23: ירמיהו ל: כ"ג

הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתגורר על ראש רשעים יחול:

Behold, a storm of the L-RD is gone forth in fury, A sweeping storm; it shall whirl upon the head of the wicked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74

מאימת כסא ומגודל הפחד

Паралельне обговорення трепету ангелів перед Престолом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם סה"מ אתהלך ע' לה.

АБЗАЦ 20

75

כי היכל ה' המה

Єремія докоряє тим, хто покладається на храмову споруду, кажучи: «Святилище Імені Б-га (Гавая) — це

בони»; Alter Rebbe тлумачить «בони» як самих синів Ізраїлю, адже Б-жественна душа (нефеш елокіс) є свя-
тинєю Б-га.

Jeremiah 7:4:ד'רמיהו

אל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל־דְּבַרִּי הַשֹּׁקֵר לֵאמֹר הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הִנֵּה:

Trust ye not in lying words, saying: 'The temple of the L-RD, the temple of the L-RD, the temple of the L-RD, are these.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ד'רמיהו, ד.

76

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר

«Зробіть Мені святиню, і Я перебуватиму всередині них». Множину «всередині них» тлумачать так, що Б-г перебуває всередині кожної людини.

Exodus 25:8:ח'שמות כ"ה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כה, ח. כן הובא בלקו"ת ר"פ נשא ועוד בכ"מ. ע' בראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. ובש"ה שער האותיות אות ל. מסכת תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק תו"א שכה, ב. שכו, ב ועוד. (לקריש ח"ג ע' 906).

77

ושבינא דמטרוניתא

Там Аарон, «шафер Цариці», є одним із семи пастирів, які приносять Б-жественність до Громади Ізраїлю, щоб вони палали світлом любові й широко дотримувалися заповіді «Люби».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן לב, ב.

78

בהעלותך את הנרות

«Коли запалюватимеш світильники». Запалювання світильників — це служіння первосвященника як весільного супутника Цариці.

Numbers 8:2:ב'מדבר ח'

דבר אלי־אֶהְרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹל פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79

תשמור את חצרי

«I також охороняйте Мої двори». Двори тлумачать як тваринну душу (нефеш габагаміт).

Zechariah 3:7:ז'זכריה ג'

כה־אָמַר ה' צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵּי תֵלֶךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמְרֵי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרֵי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֲלָכִים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 21

80

ונתתי לך מהלכים

Обітниця про «ходіння» тут розуміється як її повне здійснення у час прийдешній.

Zechariah 3:7:ז'זכריה ג'

כה־אָמַר ה' צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵּי תֵלֶךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמְרֵי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרֵי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֲלָכִים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81

אבל לע"ל כשיתגלה

Лікутей Тора цитує цей рядок і застосовує його до Песаха та Шавуоту: Песах — це «біг» знизу вгору, а Шавуот — «повернення», дарування Тори згори вниз.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת אמור לה, ב.

82

כחשכה כאורה

«Темрява — як світло». Ці слова описують час прийдешній, коли охоплююче світло усуває відмінність між вищим і нижчим.

Psalms 139:12:י"טתהילים קל"ט

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֹׁךְ מִפְּנֵי וְלֵילָה כִּי־אֵר כְּחֹשֶׁךְ כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83

שיהיה גם השוכ בחי' הליכה כמו הרצוא כו'

У примітці сказано, що ці слова були додані рукою Це-мах Цедека у версії, надрукованій там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ת"י אלו נוספו בסה"מ תקע"א ע"ט בגוכתי"ק הצ"צ.

84

ואח"כ הנס ביום מנוחה

У Цав Альтер Ребе запитує, чому Песах припадає на день чуда, а Ханука й Пурим — на день спокою, поси-
лається на цей маамар і відповідає, звертаючись до
світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), і
світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін).

Shabbat 21b:כ"אשבת כ"א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת פי צו טז, א. אמור לה, ב. וראה גם בשיחת ש"פ וישב תשמ"ו ותשמ"ט. וראה שם בהערה 3 ושם כי שכן דעת המאירי שבת כא, ב. וכ"ה

בסה"מ תקס"ג ע' נז. שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ג. סהמ"צ מצות נר
חנוכה (עא, א), ועוד.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою III (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeishev/5/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок